

Ольга Маєвська
*аспірантка кафедри теорії і методики
технологічної освіти Полтавського національного
педагогічного університету імені В.Г. Короленка
(м. Полтава)*

ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНО-ДІЯЛЬНІСНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Сьогодні темпи розвитку людства диктують нові вимоги до особистості. У системі середньої освіти виникає необхідність використання інноваційних методів навчання, які розвивають інтелект, ініціативність, креативне мислення, впевненість, рішучість. Значним резервом у цьому контексті володіє образотворче мистецтво, яке забезпечує не лише засвоєння знань та вмінь, а й здобуття творчої компетентності щодо практичної реалізації художніх здібностей у предметно-креативному вигляді.

Програма дисципліни містить низку творчих завдань, які забезпечують умови для самовираження, атмосферу експериментування, підтримують мотивацію до творчості та позитивні емоції особистості. Відомими дослідниками поняття компетентності та компетентнісного підходу в українській освіті є: І. Бех, Н. Бібік, Л. Ващенко, І. Єрмаков, І. Зимня, О. Коберник, Ю. Кулюткін, Л. Масол, В. Мачуський, Л. Мітіна, О. Овчарук, О. Пометун, Г. Пустовіт, О. Савченко та ін., питаннями інновацій в освіті займаються І. Бех, Л. Даниленко, І. Дичківська, М. Кларіна, О. Пехота, О. Попова, Л. Подимова, А. Пригожина, В. Сластьонін, А. Хуторський та ін. У вітчизняній науковій літературі поширення набуло розуміння компетентності як сукупності знань, умінь, цінностей необхідних для ефективної діяльності, формування на цій основі сукупності особистісних якостей, що переходять у стійкі властивості.

Під феноменом креативності розуміють здатність особистості до варіативності, гнучкості, інноваційно-мисленнєвої діяльності, що уможливорює й регулює процеси творчої діяльності; вона не є вродженою характеристикою індивіда, проте формується завдяки відповідним умовам навчання і виховання, основною з яких є постійна увага до розвитку особистості, мотивація до творчості, свобода індивідуального вибору. Таким чином, креативно-діяльнісна компетентність визначається як набір спеціальних умінь, навичок, прагнення до творчої самореалізації, набуття досвіду практично-предметної діяльності і засвоєння цінностей художньої культури. На наш погляд, стосовно зазначеного вище значний потенціал має образотворче мистецтво, на уроках якого учні не лише творчо використовують раніше набуті знання і способи діяльності (діяльнісний аспект особистості), а й демонструють бажання створювати творчі роботи своїми руками. Саме вмотивованість особистості (сформоване внутрішнє спонукання) до виконання певної художньої роботи розглядаємо вагомою ознакою креативно-діяльнісної компетентності.

Мета нашого дослідження – розкрити вплив інноваційних методів навчання на формування креативно-діяльнісної компетентності учнів на уроках образотворчого мистецтва.

У Відкритому університеті Великобританії щороку випускають допис про інновації у педагогіці. У 2016 році британські експерти виділили десять вже існуючих нововведень, які найближчим часом будуть здійснювати значний вплив на світову освіту [3]. Відкритий університет застосовує широкий спектр для дистанційної освіти. Його гаслом є «LEARN AND LIVE», що означає «ВЧИТЬСЯ І ЖИВИ». Найпоширенішими методами, які пропагуються в сучасній освіті є письмові роботи, відео та аудіо матеріали, Internet-конференції, які супроводжуються підтримкою тьютора і регулярними очними груповими семінарами та дводенними виїзними школами [2]. Для формування креативно-діяльнійної компетентності в учнів можна використовувати методи «Teachback» (вчити назад) або по-іншому «Show-me» (продемонструй мені) та «Design Thinking» (дизайн мислення).

Метод «Teachback» не перевіряє знання учнів, але це ефективний метод, щоб перевірити, на скільки гарно вчитель пояснює інформацію дітям. «Teachback» – це метод техніки чіткого спілкування між вчителем та школярами. Метод навчання, який також називають методом «Show-me», є методом підтвердження зв'язку, що використовується для підтвердження того, що учень розуміє, що йому пояснюється. «Teachback» – це метод, який здебільшого застосовується, коли використовуються такі запитання як «Це зрозуміло?» або «Всім зрозуміло?», і учня просять пояснити або продемонструвати, використовуючи свої власні слова та здібності, те що з ним обговорювалось. Ключем до застосування методу «Teachback» є орієнтація учителя на такі основні моменти: визначати поняття чи вміння, яке ви хочете, щоб учні опанували на занятті; визначати чи навчаються учні у малих групах, парах або цілій групі; пояснювати процедури очікування щодо активності та поведінки перед використанням практики навчання. Так, наприклад, якщо діти знаходяться в групах, їм потрібні чіткі інструкції про те, хто є «вчителем» і коли.

Кожен повинен отримати шанс бути «вчителем» в певний момент своєї діяльності під час заняття. Важливим у застосуванні цього методу є те, що інформацію необхідно подавати учням дозовано під час уроку, визначати та коригувати непорозуміння. Цей метод навчання не лише допомагає учителю зрозуміти потреби учнів у розумінні їхньої зацікавленості у високому рівні обізнаності учнів, а й дозволяє дітям оцінити свої комунікативні навички [4]. Для кращого засвоєння знань за допомогою методу «Teachback» варто створювати цикли зворотного зв'язку, тренінги, коли діти пояснюють вивчений матеріал іншим учням. Засвоєнню знань також сприяє навколишнє середовище для участі в заходах, коли школярі беруть участь у групових обговореннях, практиці у процесі роботи та навчанні інших [5].

Дизайн-мислення (англ. design thinking) – методологія рішення інженерних, ділових, педагогічних та інших задач, які засновані на творчому, а не аналітичному підході. Головною особливістю дизайн-мислення, на відміну від аналітичного мислення, є не критичний аналіз, а творчий процес, у якому часом неочікувані ідеї ведуть до кращого вирішення проблеми. Творчий підхід, командна робота, орієнтація на людей і оптимізм – головні складники дизайн-мислення. Дизайн-мислення – це процес, завжди орієнтований на створення кращого майбутнього і пошук нових рішень для комплексних проблем у різних областях [1].

Авторка курсу Джин Лідтка – професорка і викладачка Школи бізнесу Університету Дарден у Вірджинії, США. Вона є визнаним міжнародним експертом з дизайн-мислення. Провідними експертами з дизайн-мислення в Україні є Анна Юрченко, Олександр Акименко, Оксана Гошва та Лілія Боровець. Для України це вперше, коли курс, який розміщений на платформі Coursera, перекладений та адаптований для українських слухачів. Для учнів, студентів, викладачів та інших представників освітньої сфери, які проходять курс, створено окремий напрямок для обговорення на форумі та оголошено конкурс із грошовими винагородами. Мета – допомогти використовувати інструменти дизайн-мислення для покращення навчального досвіду та створення інновацій в українській освіті. Цей метод відкриває інструменти, за допомогою яких можна почати мислити інноваційно – побачити приховані можливості, які тільки й чекають, щоб їх помітили.

Отже, використання інноваційних методів сприяє оптимальному використанню навчального часу учителем та пошукові оригінальних методів викладання образотворчого мистецтва, розвитку вмінь та навичок креативно-діяльній компетентності в учнів, інформаційної культури особистості та комунікативної взаємодії, поглибленню навчального матеріалу для творчого засвоєння й використання його учнями.

Список використаних джерел

1. Инновации в образовании 2016 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://nitforyou.com/innovacii-v-obrazovanii-2016>.
2. Открытый_университет_(Великобритания) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://ru.wikipedia.org/wikw/Открытый_университет_\(Великобритания\)](http://ru.wikipedia.org/wikw/Открытый_университет_(Великобритания)).
3. Шеремет П. М. Кейс-метод: з досвіду викладання в українській бізнес-школі / П. М. Шеремет, Л. Г. Канищенко ; за ред. О. І. Сидоренка. – 2-ге вид. – Київ : Центр інновацій та розвитку, 1999. – 80 с.
4. Implementing a National Voluntary Consensus Standard for Informed Consent: A User's Guide for Healthcare Professionals. National Quality Forum. 2005. [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.qualityforum.org/Publications/2005/09/Implementing_a_National_Voluntary_Consensus_Standard_for_Informed_Consent__A_User's_Guide_for_Healthcare_Professionals.aspx
5. Teaching Methods and Retention. 2002 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.simulations.co.uk/pyramid.htm>.